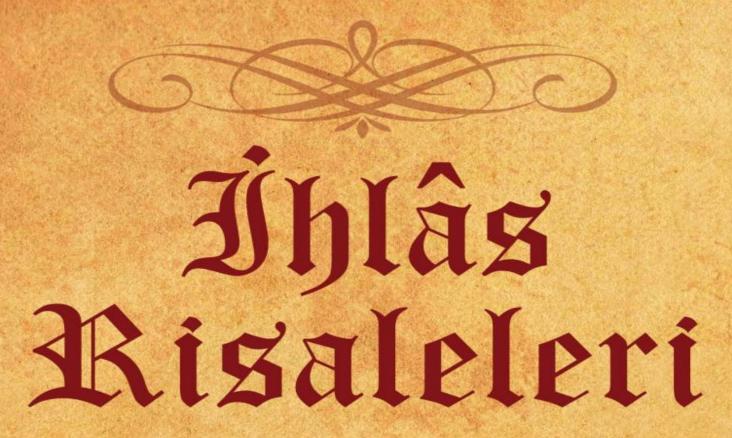
Risale-i Nur Külliyatı'ndan Aslına Sadık Kalınarak Kısmen Sadeleştirilmiştir

Bediüzzaman Said Nursi

Hazırlayanlar Adnan Kayıhan - İlhan Atılgan

Risale-i Nur Külliyatı'ndan Aslına Sadık Kalınarak Kısmen Sadeleştirilmiştir

İhlas Risaleleri

Bediüzzaman Said Nursî

-Hazırlayanlar Adnan Kayıhan - İlhan Atılgan

UFUK YAYINLARI / RİSALE-İ NUR KÜLLİYATI İHLAS RİSALELERİ

Copyright © Ufuk Yayınları, 2012

Bu eserin tüm yayın hakları Yaran Yayıncılık Tic. Ltd. Şirketi'ne aittir. Eserde

yer alan metin ve resimlerin Yaran Yayıncılık Tic. Ltd. Şirketi'nin önceden yazılı izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

Sadeleştiren ve Yayına Hazırlayan

Adnan KAYIHAN - İlhan ATILGAN

Görsel Tasarım

Ali BIYIKLI

ISBN

978-605-5314-22-4

Yayın Numarası

140

Basım Tarihi

Aralık 2013

Basım Yeri

Elma Basım

Halkalı Cad. No:164 B4 Blok,

Sefaköy Küçükçekmece, İstanbul

Tel.: 0212 697 30 30 Faks: 0212 697 70 70

Ufuk Yayınları

Rasim Paşa Mh. Rıhtım Cd. Derya İş Merkezi A Blok No: 28/39-48 Kadıköy / İSTANBUL Tel: (0216) 449 49 09 Faks: (0216) 449 49 11

www.ufukkitap.com

Yirminci Lem'a

İhlâs hakkında

On Yedinci Lem'a'nın On Yedinci Nota'sındaki yedi meseleden ikincisinin bir noktasıyken, öneminden dolayı Yirminci Lem'a oldu.

إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهِ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ
$$\bigcirc$$
 أَلَا سِّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ \bigcirc

ayeti ve

هَلَكَ النَّاسُ إِلَّا الْعَيالِمُونَ وَهَلَكَ الْعَيالِمُونَ إِلَّا الْعَيامِلُونَ وَهَلَكَ الْعَيامِلُونَ إِلَّا الْمُخْلِصنُونَ وَالْمُخْلِصنُونَ وَالْمُخْلِصنُونَ وَالْمُخْلِصنُونَ عَلَى خَطَرٍ عَظِيمِ²

-ev kema kâl- hadis-i şerifi, ihlâsın İslamiyet'te ne kadar mühim bir esas olduğunu gösteriyor. İhlâs meselesinin sayısız nüktesinden yalnızca beş "nokta"yı kısaca beyan edeceğiz.

Bir Hatırlatma: Şu mübarek İsparta'nın şükre vesile olan güzel talihidir ki, buradaki takva sahibi, tarikat ve ilim ehli kimselerin arasında, rekabetten doğan anlaşmazlıklar, ayrılıklar –başka yerlere nispeten– görülmüyor. Her ne kadar, gerekli olan hakiki sevgi ve ittifak bulunmasa da, zararlı muhalefet ve rekabet de başka yerlerdeki kadar yoktur.

Birinci Nokta

Mühim ve müthiş bir soru:

Yalnızca dünyayı gaye edinenler, gaflet içindekiler, hatta dalâlet yolundakiler ve münafıklar birbirleriyle rekabet etmeden ittifak sağladıkları halde; hak ehli olan, ortak noktalarda buluşan dindarlar, ilim ve tarikat ehli zâtlar neden rekabet yüzünden ayrı düşüyor? İttifak, pek çok ortak noktası bulunan müminlerin hakkıyken ve ayrılık münafıklara yaraşırken, neden hak onlara geçti ve haksızlık bu tarafa geldi?

Cevap:

Dinî gayret ve hassasiyet sahiplerini ağlatacak bu elem verici, feci ve müthiş vaziyetin pek çok sebebinden yedisini beyan edeceğiz.

Birinci Sebep. Hak yolundakiler arasında meydana gelen ayrılıklar davalarının asılsız olmasından kaynaklanmadığı gibi, gaflet ehlinin birlik içinde bulunması da yollarının hakikat oluşundan değildir. Sadece dünyayı gaye edinenlerin, siyasetle uğraşanların ya da tahsilli kesim gibi toplum hayatındaki farklı tabakalarda belli birer vazife ve hususi birer hizmetle meşgul olan toplulukların, cemaatlerin ve cemiyetlerin vazifeleri belirlenip birbirinden ayrılmıştır. O vazifeler karşılığında geçimleri için alacakları maddî ücret ile makam-mevki, şan-şeref noktasında insanların gösterdiği alâkadan elde edecekleri HAŞİYE manevî ücret belirlenmiştir. Onların birbirlerine sıkıntı verecek, münakaşayı ve rekabeti doğuracak kadar bir ortaklıkları yoktur. Bu sebeple, her ne kadar fena bir yolda da gitseler birbirleriyle anlaşabilirler. Dindarların, ilim ve tarikat ehlinin ise vazifeleri bütün insanlığa baktığı gibi, peşin ücretleri, her birinin toplumdaki makamı, insanların alâkasından ve takdirlerinden alacakları hisse de belirlenmemiştir. Bu sebeple, bir makama çokları aday olur. Maddî ve manevî her ücrete pek çok el uzanabilir. O noktadan çatışma ve rekabet doğar; birliği nifaka, ittifakı ayrılığa çevirir.

İşte bu müthiş hastalığın ilacı ihlâstır. Yani insan, hakperestliği nefsin esiri olmaya tercih etmekle, hakkın hatırını nefsinin ve benliğinin hatırından üstün tutmakla, إِنْ أَجْرِي sırrına mazhar olup insanlardan gelen maddî ve manevî ücrete karşı gözü tok davranmakla, sırı المُرَا الْمُنَا الْمُنَا الْمُنَا الْمُنَا الْمُعَلَى السِّمُ sırrına ulaşıp hizmetinin başkaları tarafından kabul görmesinin, onlarda güzel tesir bırakmasının ve insanların alâkasını kazanmanın Cenâb-ı Hakk'ın takdiri ve ihsanı olduğunu, kendi vazifesi olan tebliğe dâhil bulunmadığını, ayrıca bunların gerekli de olmadığını, kendisinin bunlarla vazifelendirilmediğini bilmekle ihlâsa erişir. Yoksa ihlâsı kaçırır.

İkinci Sebep: Dalâlet yolundakilerin zilletindendir ittifakları, hidayet yolundakilerin izzetindendir ayrılıkları... Yani gaflet içinde sadece dünyayı gaye edinenler ve sapkınlık yolunda gidenler, hak ve hakikate dayanmadıkları için zayıf ve aşağıdır, bu sebeple yardım almaya muhtaçtırlar. Bu ihtiyaçtan dolayı başkasının yardımına ve

başkasıyla ittifak etme firsatına samimi bir şekilde yapışırlar. Yolları dalâlet olsa da birliklerini bozmazlar. Âdeta o haksızlıkta bir hakperestlik, o dalâlette bir ihlâs, o dinsizlikte dinsizce bir bağnazlık ve o münafıklıkta bir dayanışma içinde kalır, başarılı olurlar. Çünkü samimi ihlâs, şerde dahi olsa neticesiz kalmaz. Evet, ihlâsla kim ne isterse Allah verir. Haşiye

Hidayet, din, ilim ve tarikat ehli ise hak ve hakikate dayandıkları ve bizzat her biri yalnızca Rabbini düşünüp hak yolunda O'nun yardımına güvenerek gittikleri için mânen o yolun gereği olan bir izzetleri vardır. Zaaf hissettikleri vakit insanlara değil, Rabb-i Rahîm'e müracaat eder, O'ndan yardım isterler. Meşreplerinin farklılığı sebebiyle, kendi meşreplerine zıt görünenlerle yardımlaşma ihtiyacını tam hissetmez, ittifaka olan ihtiyaçlarını göremezler. Hatta kalblerinde bencillik ve gurur varsa kendilerini haklı, başkalarını haksız görürler; ittifak ve sevgi yerine ayrılık ve rekabet ortaya çıkar. İhlâsı kaçırır, işleri altüst olur.

İşte bu müthiş sebebin doğurduğu vahim neticelere uğramamanın tek çaresi, şu *dokuz husustadır*:

- 1. Müspet hareket, yani kendi meşrebine duyduğu sevgiyle hareket etmektir. Ta ki, başka meşreplerin düşmanlığı ve onun mesleğini kusurlu görmeleri, müminin düşüncelerine ve ilmine tesir etmesin; kendisi de onlarla meşgul olmasın...
- 2. İslamiyet dairesi içinde hangi meşrep olursa olsun, aralarında sevgiye, kardeşliğe ve birliğe vesile pek çok ortak bağ bulunduğunu düşünüp onlarla ittifak etmek...
- 3. Başkasının yoluna ilişmemek şartıyla, haklı olan her meşrep sahibinin "Benim yolun haktır" ya da "daha güzeldir" demesi haktır. Fakat başkasının meşrebinin haksızlığını veya çirkinliğini îma edercesine, "Doğru olan yalnız benim yolumdur." veya "Güzel olan sadece benim meşrebimdir." diyemez. İşte bu insaf düsturunu rehber edinmek...
- 4. Hak yolundakilerle ittifak etmenin, Allah'ın yardımına vesile ve dine ait izzetin bir sebebi olduğunu düşünmek...
- 5 . Haksız olan dalâlet yolundakilerin —dayanışmaları sebebiyle— cemaat şeklindeki kuvvetli bir şahs-ı manevînin dehâsıyla hücumu zamanında, şahsî olan en kuvvetli karşı koymanın bile ona mağlup olacağını anlayıp hak cephesinde ittifakla bir şahs-ı manevî meydana getirerek dalâletin o müthiş saldırılarına karşı hakkı korumak...
- 6. Hakkı bâtılın hücumundan kurtarmak için
- 7. Nefsini ve benliğini
- 8. Yanlış değerlendirdiği izzetini
- 9. Ve önemsiz, rekabeti seven hislerini terk etmekle insan ihlâsı kazanır, vazifesini hakkıyla yerine getirir. § HAŞİYE

Üçüncü Sebep: Hak yolundakilerin ayrı düşmesi, gayretsizlikten ve daha aşağı olmalarından kaynaklanmadığı gibi, dalâlet ehlinin ittifakı da gayretlerinin çok yüksek olmasından değildir. Aksine, hidayet yolundakilerin ayrı düşmesi yüksek gayretlerinin kötüye kullanılmasından, dalâlet yolundakilerin ittifakı ise gayretsizlikten doğan zaaf ve acizlikten kaynaklanır.

Hidayet ehlini, yüksek gayretlerini kötüye kullanmaya, dolayısıyla anlaşmazlığa ve rekabete sevk eden şey, ahiret yolunda övülmüş bir haslet sayılan sevap kazanma hırsı ve uhrevî vazifelerde doymamaktır. Yani, "Bu sevabı ben kazanayım, bu insanları ben doğru yola çağırayım, benim sözümü dinlesinler." diye düşünerek karşısındaki hakiki kardeşine; sevgisine, yardımına ve kardeşliğine cidden muhtaç olduğu bir insana karşı rekabet edercesine bir tavır takınır. "Talebelerim neden onun yanına gidiyor? Niçin onun kadar talebem yok?" diye benliği bunu firsat bilip o insanı kınanmış bir haslet olan makam sevgisine meylettirir; ihlâsı öldürür, riya kapısını açar.

İşte bu hatanın, bu yaranın, bu müthiş ruh hastalığının ilacı şudur:

Cenâb-ı Hakk'ın rızası ihlâs ile kazanılır, ⁹ insana tâbi olanların çokluğu ile ya da fazla başarı ile değil... Onlar Cenâb-ı Hakk'ın takdirine bağlı olduğu için istenmez, belki bazen verilir.

Evet, bazen bir tek kelime kurtuluş sebebi ve Allah'ın rızasına vesiledir. Sayıca çokluğun önemi o kadar dikkate alınmamalı. Çünkü bazen bir tek insanın doğru yola erdirilmesi, bin insanınki kadar, Allah'ın rızasını kazanmaya vesile olur. İhlâs ve hakperestlik, nereden ve kimden gelirse gelsin Müslümanların menfaatlerine taraftar olmaktır. "Benden ders alıp bana sevap kazandırsınlar." düşüncesi ise nefsin ve benliğin bir hilesidir.

Ey sevaba hırs gösteren ve ahireti kazandıracak amellere doymayan insan! Öyle peygamberler gelmiştir ki, kendilerine birkaç kişiden başka tâbi olan bulunmadığı halde¹¹ o mukaddes peygamberlik vazifesinin sınırsız mükâfatını yine de almışlardır. Demek ki hüner, bir insana çok kimsenin uymasında değil, Allah'ın rızasını kazanmaktadır. Sen neci oluyorsun ki, böyle hırsla "Herkes beni dinlesin." diyerek vazifeni unutup Cenâb-ı Hakk'ın işine karışıyorsun? Söylediklerini insanlara kabul ettirmek, halkı senin etrafına toplamak O'nun takdiridir. Vazifeni yap, Allah'ın işine karışma. Hem hakkı, hakikati dinleyene ve söyleyene sevap kazandıran, yalnızca insanlar değildir. Cenâb-ı Hakk'ın şuur sahibi mahlûkları, ruhaniler ve melekler kâinatı doldurmuş, her tarafı şenlendirmiştir. ¹² Madem çok sevap istiyorsun, ihlâsı esas tut ve yalnız Allah'ın rızasını düşün. Ta ki ağzından çıkan mübarek kelimeler havada ihlâs ile ve samimi niyetinle hayat bulsun, canlansın, sayısız şuur sahibi varlığın kulaklarına girip onları nurlandırsın, sana da sevap kazandırsın. Çünkü mesela, sen "Elhamdülillah" dediğinde, milyonlarca büyük-küçük "Elhamdülillah" kelimesi havada

Allah'ın izniyle yazılır. Her varlığı hikmetli nakışlarla donatan Cenâb-ı Hak abes iş yapmadığı ve hiçbir şeyi israf etmediği için, o sayısız mübarek kelimeyi dinleyecek sayısız kulakları da yaratmıştır.

Eğer ihlâsla, samimi niyetle havadaki o kelimeler canlansa, lezzetli birer meyve gibi ruhanilerin kulaklarına girer. Fakat eğer Allah'ın rızası ve ihlâs o kelimelere hayat vermezse kimse onları dinlemez, sevap da yalnız ağızdaki kelimeyle sınırlı kalır. Sesleri çok güzel olmadığı için dinleyenlerin azlığından sıkılan hafızların kulakları çınlasın!

Dördüncü Sebep: Hidayet yolundakilerin rekabet edercesine anlaşmazlığa düşmeleri, âkıbeti düşünmemekten ve dar görüşlülükten kaynaklanmadığı gibi; dalâlet yolundakilerin samimi ittifakları da sonlarını düşünmelerinden ve ileri görüşlü olmalarından değildir.

Aksine, hidayet yolundakiler, hak ve hakikatin tesiriyle, nefsin kör hissiyatına kapılmazlar. Kalbin ve aklın gelecek endişesi taşıyan meyillerine tâbi olmakla beraber istikameti ve ihlâsı koruyamadıklarından, o yüksek makamda kalamaz, ayrılığa düşerler.

Dalâlet yolundakiler ise nefsin ve geçici heveslerin tesiriyle, sonunu görmeyen ve bir dirhem hazır lezzeti gelecekteki bir batman lezzete tercih eden kör hissiyatın gereğince, peşin bir menfaat ve lezzet için birbirleriyle samimi olarak, kuvvetli bir şekilde ittifak ediyorlar. Evet, dünyevî, peşin lezzet ve menfaatler etrafında, aşağı, kalbsiz, nefsine düşkün insanlar samimiyetle birleşiyor.

Hidayet yolundakiler, kalbin ve aklın yüksek düsturlarıyla ahirete ait, ileriye dönük neticelere ve kemâlâta yöneldikleri için esaslı bir istikamet ve tam bir ihlâsla gayet fedakârca birleşebilecekleri halde; benlikten sıyrılamadıklarından ve ifrat ve tefrit yüzünden büyük bir kuvvet kaynağı olan ittifakı kaybederler. İhlâs bozulur, ahirete ait vazifeler zedelenir. Allah'ın rızası da kolayca elde edilemez.

Bu mühim hastalığın merhemi ve ilacı:

المُونِ فِي اللهِ 13 sırrıyla, Hak yolunda gidenlere yoldaş olup onlarla iftihar etmek,

Arkalarından gitmek,

İmamlık şerefini onlara bırakmak,

Hak yolundaki bir insanın, kim olursa olsun, kendinden daha iyi olduğu ihtimaliyle gururdan vazgeçip ihlâsı kazanmak,

İhlâs ile işlenen bir dirhem amelin ihlâssız batmanlarca amele üstün olduğunu bilmek,

Ve başkalarına tâbi olmayı, insana sorumluluk yükleyen ve tehlikeli olan liderliğe, idareciliğe tercih etmektir. Böylece insan o hastalıktan kurtulur, ihlâsı kazanır ve ahirete ait vazifelerini hakkıyla yapabilir.

Beşinci Sebep: Hidayet yolundakilerin ayrı düşmesi ve aralarında ittifak olmaması zayıflıklarından kaynaklanmadığı gibi, dalâlet yolundakilerin sağlam ittifakı da kuvvetlerinden değildir.

Aksine, hidayet ehli arasında ittifak bulunmaması, kâmil iman sayesinde bir dayanak noktalarının olmasından ve bunun verdiği kuvvetten ileri gelir. Gaflet ve dalâlet yolundakilerin ittifakları ise kalben dayanak noktası bulamamaları sebebiyle zayıflıklarından ve acizliklerinden kaynaklanır. Çünkü zayıflar ittifaka muhtaçtır, bu yüzden kuvvetli bir şekilde el ele verirler. Kuvvetliler ise bu ihtiyacı tam hissetmediklerinden, ittifakları zayıftır. Mesela aslanlar, tilkiler gibi ittifaka muhtaç olmadığı için tek başına yaşar. Yabanî keçiler ise kurtlardan korunmak için sürü meydana getirir.

Demek ki, zayıflar birleşip bir şahs-ı manevî meydana getirdiklerinde kuvvet kazanırken, HAŞİYE kuvvetli olanların topluluğu ve şahs-ı manevîsi zayıftır.

Bu sırra ince bir işaret olarak Kur'an zarif bir nükteyle şöyle buyuruyor: وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي Müenneslerin الْمَدِينَةِ Müenneslerin yani hanımların cemaatine, iki kat müennes olduğu halde, müzekker fiili olan قَالَتِ الْأَعْرَ اللهُ beyanında müzekkerlerin cemaatine, müennes fiili olan قَالَتُ tabiriyle hitap etmesi, ince bir şekilde şuna işarettir:

Zayıf ve yumuşak huylu kadınlar bir araya gelince kuvvetlenir, sertlik ve şiddet kazanıp bir mânâda erkekleşirler. Bu, müzekker fiili gerektirdiğinden وَقَالَ نِسْوَةٌ tabiri gayet uygun düşmüştür.

Erkekler ise —bilhassa Arap bedevîleri— kuvvetlerine güvendikleri için cemiyetleri zayıf olur, tedbirli ve yumuşak bir vaziyet alırlar. Bir çeşit kadınlık hususiyeti takındıkları için ve bu, müennes fiili gerektirdiğinden قَالَتِ الْأَعْرَابُ beyanındaki tabir çok yerindedir.

Evet, hak yolundakiler, gayet kuvvetli bir dayanak noktası olan Allah'a imandan gelen tevekkül ve teslimle ihtiyaçlarını başkalarına arz etmez, onların yardımını istemezler. İsterlerse de buna sımsıkı yapışmazlar. Sadece dünyayı gaye edinenler ise dünya işlerinde hakiki dayanak noktalarından gafil oldukları için zayıf ve aciz düşüp yardımcılara şiddetle ihtiyaç duyar; samimi bir şekilde, belki fedakârca ittifak ederler.

İşte hak ehli, ittifaktaki hak kuvvetini düşünmedikleri ve aramadıkları için haksız ve zararlı bir netice olan ayrılığa düşerler. Haksız olan dalâlet ehli ise acizlikleri sayesinde ittifaktaki kuvveti hissettiklerinden, maksatlarına ulaşmak için çok mühim bir vesile olan ittifakı elde etmişlerdir.

İşte hak yolundakilerin bu haksız ayrılık hastalığının merhemi ve ilacı: وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا ayetindeki şiddetli ilahî yasağa uymak, $\frac{20}{2}$ وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ ayetindeki çin gayet hikmetli ilahî emirlere uygun hareket etmek ve ayrı düşmenin

İslamiyet'e ne kadar zararlı olduğunu, dalâlet yolundakilerin hak yolundakilere üstün gelmesini ne derece kolaylaştırdığını düşünüp zayıflığını ve aczini tam hissederek hak ehlinin kafilesine fedakârca, samimi bir şekilde katılmaktır. Benliğini ve kendi menfaatini unutup riya ve yapmacıklıktan kurtularak ihlâsı elde etmektir.

Altıncı Sebep: Hak yolundakilerin ayrı düşmesi namertliklerinden, gayretsizliklerinden ve hamiyetsizliklerinden kaynaklanmadığı gibi; gaflet içindeki ehl-i dünyanın ve sapkınların dünya hayatına ait işlerde samimi ittifakları da mertlikten, hamiyetten ve gayretli olmalarından değildir.

Aksine, hak ehli çoğunlukla ahirete ait faydaları düşündüğünden, o mühim ve çok sayıdaki meseleye dair mertlikleri, hamiyetleri, gayretleri bölünür. Esas sermayeleri olan vakitlerini tek bir meseleye sarf etmedikleri için yol arkadaşlarıyla ittifakları güçlenmez. Çünkü mesele çok, daire geniştir.

Gaflet içindeki ehl-i dünya ise yalnız dünya hayatını düşündüklerinden, bütün hisleriyle, cân-ı gönülden, şiddetli bir şekilde dünya hayatına ait meselelere sarılır ve o meselelerde kendilerine yardım edene sımsıkı yapışırlar. Beş yüz lira kıymetindeki vakitlerini –divane olmuş elmas tüccarı bir Yahudinin beş kuruşluk cam parçasına beş lira fiyat vermesi gibi– hakikat noktasında beş para etmeyen ve hak ehlinin on kuruş kıymet vermediği meselelere harcarlar. Elbette bir şeye bu kadar kıymet verip şiddetli bir hissiyatla sarılmak –bâtıl yolda bile– samimi bir ihlâs olduğundan, o meselede başarı elde eder ve hak yolundakilere üstünlük sağlarlar. Bu üstünlük neticesinde hak ehli zillete, mahkûmiyete, yapmacıklığa ve riyaya düşüp ihlâsı kaybeder. O namert, gayretsiz, hamiyetsiz, sadece dünyayı gaye edinmiş bir kısım insanlara dalkavukluk etmeye mecbur kalır.

Çünkü bu manevî cihadda küçük zannettiğiniz bir mesele çok büyük olabilir. Bir askerin, mühim ve hususi şartlar altındaki bir saat nöbetinin bazen bir sene ibadet hükmüne geçmesi gibi, 25 hak yolundakilerin mağlûbiyeti zamanında, manevî cihad

esnasında küçük bir meseleye sarf ettiğiniz kıymetli bir gün, o nöbet tutan askerin bir saati gibi bin derece kıymet kazanabilir, bir gününüz bin gün kıymetinde olabilir. Madem Allah içindir; o işin küçük ya da büyük, kıymetli ya da kıymetsiz oluşuna bakılmaz. İhlâsla Allah rızası yolunda bir zerre, bir yıldız gibi olur. Wesilenin mahiyetine değil, neticesine bakılır. Madem neticesi Allah'ın rızasıdır ve mayası ihlâstır; o halde küçük değil, büyüktür.

Yedinci Sebep: Hak ve hakikat yolundakilerin ayrılıkları ve rekabetleri kıskançlıktan ve dünya hırsından kaynaklanmadığı gibi, ehl-i dünyanın ve gafillerin ittifakları da civanmertlikten ve yüksek hasletlerinden kaynaklanmaz.

Tam aksine, hakikat yolundakiler, hakikatten gelen yüksek hasletlerini, gayretlerini ve övülmüş olan hak yolunda birbirinden geri kalmama yarışını²⁷ tam koruyamadıklarından ve aralarına ehil olmayanların girmesi yüzünden bunları bir derece suiistimal etmişlerdir. Bu sebeple rekabet edercesine ayrı düşmüş, hem kendilerine hem de İslam âlemine büyük zarar vermişlerdir.

Gaflet ve dalâlet yolundakiler ise tutkunu oldukları menfaatlerini elden kaçırmamak ve o menfaatler için âdeta tapındıkları reislerini ve arkadaşlarını küstürmemek için zilletlerinden, namertliklerinden ve hamiyetsizliklerinden; arkadaşlarıyla —alçak, hain ve zararlı olsalar bile— samimi bir şekilde mutlaka birlik olurlar. Menfaat etrafında toplanan ortaklarıyla ne şekilde olursa olsun samimiyetle ittifak ederler. Samimiyetin neticesi olarak da bu ittifaktan fayda görürler.

İste ey musibete uğramıs, ayrı düşmüş hak ve hakikat ehli! Bu musibet zamanında ihlâsı kaçırdığınız ve sadece Allah'ın rızasını gaye edinmediğiniz için şu zillete ve mağlûbiyete sebebiyet verdiniz. Dine ve ahirete ait işlerde rekabet, gıpta, haset ve kıskançlık olmamalı! Zaten hakikat noktasında olamaz. Cünkü kıskançlığın ve hasedin sebebi sudur: Pek çok elin bir tek seye uzanmasından, pek çok gözün bir tek makama dikilmesinden ve pek çok midenin bir tek ekmeği istemesinden ileri gelen birbirine sıkıntı verme, münakaşa ve rekabet sebebiyle önce gıpta edilir, sonra kıskançlığa düşülür. Dünyada bir tek şeyi pek çok kişinin istemesi ve dünyanın darlığı, geçiciliği sebebiyle insanın sınırsız arzuları tatmin olmaz, rekabet ortaya çıkar. Fakat ahirette bir tek insana beş yüz sene²⁸ HAŞİYE</sup> mesafelik bir cennet ihsan edilmesi,²⁹ yetmiş bin köşk ve huri verilmesi³⁰ ve cennette herkesin kendine düşen hisseden tam bir gönül rızasıyla memnun olması gösteriyor ki, ahirette rekabete yol açacak bir şey yoktur ve rekabet olamaz. 31 Öyleyse ahirete ait salih amellerde de rekabet olmamalı; o ameller kıskançlık sebebi değildir. Kıskançlık eden ya riyakârdır, salih amel bahanesiyle dünyevî neticeler aramaktadır, ya da tam bir cahildir, salih amellerin nereye baktığını bilmez ve onların ruhunun, esasının ihlâs olduğunu anlamaz. Rekabet yüzünden Allah'ın sevgili kullarına karşı bir tür düşmanlık besleyerek Cenâb-ı Hakk'ın engin rahmetini itham eder. Bu hakikati doğrulayan bir vaka:

Eski arkadaşlarımızdan birinin, bir adama düşmanlığı vardı. Onun yanında düşmanının salih amel işlediği, hatta veli olduğu anlatıldı. O arkadaşımız kıskanmadı, sıkılmadı.

Sonra biri dedi ki:

"Senin o düşmanın cesurdur, kuvvetlidir." Baktık ki, o arkadaşımızda şiddetli bir kıskançlık ve rekabet damarı uyandı.

Ona şöyle dedik:

"Velilik ve salihlik sonsuz, ebedî bir hayatın pırlantası gibi bir kuvvet ve yüksekliktir. Sen onu bu yüzden kıskanmadın. Dünyevî kuvvet öküzde, cesaret canavarda da bulunmakla beraber, velilik ve salihliğe kıyasla adi bir cam parçasının elmasa nispeti gibidir."

O da cevap verdi:

"İkimiz bu dünyada gözümüzü aynı noktaya, aynı makama dikmişiz. Oraya çıkmak için basamaklarımız da kuvvet ve cesaret gibi şeylerdir. Onu bu yüzden kıskandım. Ahirette ise makamlar sonsuzdur. O burada benim düşmanımken orada samimi ve sevgili bir kardesim olabilir."

Ey hakikat ve tarikat ehli! Hakka hizmet, büyük ve ağır bir defineyi taşımak ve korumak gibidir. O defineyi omzunda taşıyanlara ne kadar çok kuvvetli el yardıma koşsa o kadar sevinir, memnun olurlar. Kıskanmak şöyle dursun, gayet samimi bir muhabbetle o gelenlerin, kendilerininkinden daha fazla olan kuvvetlerini, tesirlerini ve yardımlarını iftiharla alkışlamaları gerekir. Hal böyleyken neden o hakiki kardeşlere ve fedakâr yardımcılara rekabet edercesine bakılıyor ve bu yüzden ihlâs kaçıyor? Neden vazifenizde itham edilip dalâlet yolundakilerin gözünde, sizden ve mesleğinizden yüz derece aşağı olan, "din vasıtasıyla dünyayı kazanmak, hakikat ilmiyle geçimini sağlamak, açgözlülük ve hırs yolunda rekabet etmek..." gibi müthiş suçlamalara maruz kalıyorsunuz?

Bu hastalığın tek çaresi, nefsini itham etmek ve nefsinden değil, daima karşısındaki dava arkadaşından taraf olmaktır. Âlimlere göre adap ve münazara ilminde hakperestlik ve insaf düsturu şudur:

"Bir mesele münazara edilirken kendi sözünün haklılığını savunup haklı çıktığına sevinen, karşısındakinin haksızlığına ve yanıldığına memnun olan, insafsızdır." 33 Hem o insan zarar eder. Çünkü haklı çıktığı vakit o münazarada bilmediği bir şeyi öğrenemez, gurura kapılma ihtimaliyle zarara düşebilir. Eğer karşısındaki haklı çıksa, zararsız, bilmediği bir meseleyi öğrenip faydalanır, nefsi gururdan kurtulur. Demek ki, insaflı hakperest, hakkın hatırı için nefsinin hatırını kırar. Hakkı düşmanının elinde bile görse, yine gönül rızasıyla kabul edip ondan taraf olur ve halinden memnuniyet duyar.

İşte; din, hakikat, tarikat ve ilim ehli, bu düsturu kendilerine rehber kabul ederse ihlâsı kazanır ve ahirete ait vazifelerinde başarılı olurlar. Bu feci düşüşten ve kendilerini bekleyen musibetten Allah'ın rahmetiyle kurtulurlar.

- <u>1</u> "Biz sana kitabı gerçeğin ta kendisi olarak indirdik. O halde sen de ihlâsla yalnız Allah'a ibadet et! İyi bilin ki, hâlis kulluk, yani can-ı gönülden itaat, yalnız Allah'a yapılır." (Zümer sûresi, 39/2-3). İhlâsla ilgili şu ayetlere de bakılabilir: A'râf sûresi, 7/29; Hicr sûresi, 15/40; Zümer sûresi, 39/11, 14; Mü'min sûresi, 40/14.
- 2 "İnsanlar helâk oldu; âlimler müstesna. Âlimler de helâk oldu; ilmiyle amel edenler müstesna. Amel edenler de helâk oldu; ilhâs sahipleri müstesna. İhlâs sahiplerine gelince, onlar da pek büyük bir tehlike ile karşı karşıyadırlar." Bkz. el-Gazâlî, İhyâu Ulûmi'd-Dîn 3/414, 4/179, 362; el-Gazâlî, Meâricü'l-Kuds s. 88; el-Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ 2/415.
- 3 HAŞİYE Bir Hatırlatma: İnsanların alâkası istenmez, belki verilir. Verilse de ondan hoşlanmamak gerekir. İnsan hoşlanırsa ihlâsı kaybeder, riyaya girer. Şan ve şeref arzusuyla insanların alâkasını istemek, ücret ve mükâfat değil; belki ihlâssızlık yüzünden gelen bir tokat ve cezadır. Evet, salih amelin hayatı olan ihlâsa zarar veren, insanların alâkası ve şan-şeref, kabir kapısına kadar az bir geçici lezzete karşılık kabrın öbür tarafında kabir azabı gibi nahoş bir şekil aldığından, insanların alâkasını arzu etmek değil, ondan ürkmek ve kaçmak lâzımdır. Şöhret düşkünlerinin ve şan-şeref peşinde koşanların kulakları çınlasın.
- 4 "Benim mükâfatımı verecek olan yalnız Allah Teâlâ'dır." (Yûnus sûresi, 10/72; Hûd sûresi, 11/29; Sebe sûresi, 34/47).
- <u>5</u> HAŞİYE Sahabenin Kur'an'ın övgüsüne mazhar olan "îsâr" hasletini* kendine rehber edinmek. Yani: Hediye ve sadakanın kabulünde başkasını kendine tercih etmek ve dine hizmet karşılığında gelen maddî menfaati istemeden, kalben talep etmeden, sırf Allah'ın bir ihsanı bilerek insanlardan dine hizmet karşılığında da minnet almamaktır. Dine hizmet karşılığında dünyada bir şey istenmemeli ki, ihlâs kaçmasın. Gerçi dine hizmet edenlerin geçimlerinin sağlanması ümmetin vazifesidir. Hatta onlar zekâtı da hak ederler. Fakat bu istenmez, belki verilir. Verildiği vakit de "Bu, hizmetimin ücretidir" denmez. Mümkün olduğu kadar kanaat içinde, ona lâyık ve onu daha çok hak eden başkalarının nefsini kendi nefsine tercih etmek gerekir. İnsan, ﴿ الله كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةُ * sırrına erişmekle bu müthiş tehlikeden kurtulup ihlâsı kazanabilir.
- * Bkz. "Kendileri ihtiyaç duysalar bile o kardeşlerine öncelik verir, onlara verilmesini tercih ederler." (Haşir sûresi, 59/9).
- 6 "Peygamberin vazifesi, açıkça tebliğ etmekten başka bir sey değildir." (Nûr sûresi, 24/54; Ankebût sûresi, 29/18).
- 7 HAŞİYE Evet, مَنْ طَلَبَ وَجَدَّ وَجَدَهُ bir hakikat düsturudur. Kapsamı geniştir ve genişliği mesleğimizi de içine alabilir.
- * "Kim bir şeyi talep eder ve o istikamette ciddi bir gayret gösterirse onu elde eder." Bkz. İbnü'l-Cevzî, el-Müdhiş s. 490; İbni Hacer, Mukaddimetü Fethu'l-Bârî s. 14; el-Übşeyhî, el-Müstatraf 2/125.
- <u>8</u> HAŞİYE Hatta sahih hadisle, ahirzamanda İsevîlerin hakiki dindarları, Kur'an ehliyle ittifak edip müşterek düşmanları olan dinsizliğe karşı dayanacakları gibi, şu zamanda da din ve hakikat ehli, değil yalnız dindaşı, meslektaşı, kardeşi olanlarla samimi ittifak etmek; belki Hıristiyanların hakiki dindar ruhanileri ile dahi ayrılığa sebep olan noktaları geçici surette münakaşa ve anlaşmazlık konusu yapmayarak ortak düşmanları olan mütecaviz dinsizlere karşı ittifaka muhtactırlar.
- 9 İhlâsla dünyadan ayrılandan Allah Teâlâ'nın razı olacağını bildiren hadis için bkz. İbni Mâce, mukaddime 9; el-Hâkim, el-Müstedrek 2/362.
- 10 Bir beklentisi olmaksızın, sırf Allah için söylediği sözlerden dolayı kişinin cennetteki derecesinin yükseltileceğine dair bkz. Buhârî, rikak 81; Müslim, zühd 6; Tirmizî, zühd 12.
- 11 Bkz. Hûd sûresi, 11/40; Buhârî, tib 17, 42; Müslim, îmân 332, 374; Tirmizî, kıyâmet 16.
- 12 Mesela gökyüzünün, Allah'a secde halindeki meleklerle dolu olduğuna dair bkz. Tirmizî, zühd 9; İbni Mâce, zühd 19.
- 13 "İçte duyulacak sevgi, Allah için olmalıdır." "Allah için sevme ve nefret etme" bazı hadislerde amellerin en faziletlisi sayılmış,* bazı hadislerde de bunun imanın en güçlü bağlarından olduğuna dikkat çekilmiştir.**
- * Ebû Dâvûd, sünnet 2; Ahmed İbni Hanbel, el-Müsned 5/146; el-Bezzâr, el-Müsned 9/461.
- ** et-Tayâlisî, el-Müsned s. 101; İbni Ebî Şeybe, el-Musannef 6/170, 172, 7/80.
- 14 HASİYE Batı komiteleri içinde en siddetlisinin, en tesirlisinin ve bir bakıma en kuvvetlisinin, cins-i latif, zayıf ve

nazik kadınların Amerika'daki Kadın Hakları ve Hürriyeti Topluluğu olması ve milletler içinde az ve zayıf olan Ermenilerin komitesinin kuvvetli, fedakârca vaziyeti bu iddiamızı doğruluyor.

- 15 "Şehirde birtakım kadınlar, (Duydunuz mu?) dediler." (Yûsuf sûresi, 12/30).
- 16 Arapça gramerinde dişiliği ifade eden kalıp. Dişil.
- 17 Arapça gramerinde erkekliği ifade eden kalıp. Eril.
- 18 "Bedevîler dediler." (Hucurât sûresi, 49/14).
- 19 "Sakın birbirinizle ihtilâf etmeyin, sonra korkuya kapılıp zaafa düşersiniz, rüzgârınız (kuvvetiniz) gider." (Enfâl sûresi, 8/46).
- 20 "Siz iyilik etmek, fenalıktan sakınmak hususunda birbirinizle yardımlaşın." (Mâide sûresi, 5/2).
- 21 "O kullar, boş söz ve işlere rastladıklarında vakarla oradan geçip giderler." (Furkan sûresi, 25/72).
- 22 Mesela, müminlerin kardeş olduklarını beyan eden ayet için bkz. Hucurât sûresi, 49/10. Ayrıca "Ey Allah'ın kulları! Kardeş olunuz." anlamındaki hadis için bkz. Buhârî, edeb 57, 62; Müslim, birr 23, 24; Tirmizî, birr 24; Ebû Dâvûd, edeb 47.
- 23 Mesela Ensâr'ın, kendi beldelerine hicret edenlere sevgi beslediklerini beyan eden ayet için bkz. Haşir sûresi, 59/9. Ayrıca "Birbirinizi sevmedikçe gerçekten iman etmiş olamazsınız." anlamındaki hadis için bkz. Müslim, îmân 93; Tirmizî, kıyâmet 54, isti'zân 1.
- <u>24</u> Mesela iyilik ve takvada yardımlaşmayı emredip günah ve düşmanlıkta yardımlaşmayı yasaklayan ayet için bkz. Mâide sûresi, 5/2. Ayrıca Müslüman kardeşine her firsatta iyilikte bulunmayı vurgulayan hadis için bkz. Buhârî, mezâlim 3, ikrâh 7; Müslim, birr 58.
- 25 Allah yolundaki bir günlük nöbetin, dünyadan ve içindekilerden daha hayırlı olduğuna dair bkz. Buhârî, cihâd 5, 73; Müslim, imâre 112-115, 163; Tirmizî, fezâilü'l-cihâd 26.
- 26 Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), dinde ihlâslı olmak kaydıyla az bir amelin dahi yeteceğini beyan buyurmaktadır: el-Hâkim, el-Müstedrek 4/341; Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ 1/244. Ayrıca amelleri sırf Allah için yapmak gerektiği, yoksa Allah Teâlâ'nın kabul buyurmayacağı hakkında bkz. et-Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr 8/140. 27 Bkz. Mâide sûresi, 5/48; Mü'minûn sûresi, 23/61; Fâtır sûresi, 35/32.
- <u>28</u> HAŞİYE Mühim bir taraftan gelen mühim bir soru: Bir rivayette, ebedî saadet yurdunda bir insana beş yüz senelik bir cennet verileceği buyruluyor.* Bu hakikat şu sınırlı aklımızla nasıl anlaşılabilir?
- Cevap: Nasıl ki bu dünyada herkesin dünya kadar, hususi ve geçici bir dünyası var. O dünyanın direği o insanın hayatıdır. Görünen-görünmeyen duygularıyla o kendi dünyasından istifade eder. "Güneş benim lambam, yıldızlar mumlarımdır." der. Ruh sahibi başka varlıkların bulunması, o adamın kendi dünyasına sahip olmasına mâni değildir, aksine, başka varlıklar onun hususi dünyasını şenlendirir, süsler. Aynen öyle de –fakat bundan binlerce derece yüksek bir surette— her bir müminin binlerce köşkün ve hurinin bulunduğu has bahçesinden** başka, umumi cennette beş yüz sene genişliğinde birer hususi cenneti vardır. Derecesi nispetinde genişleyen hissiyatıyla, duygularıyla cennete ve ebediyete lâyık bir surette ondan istifade eder. Başkalarının da ortak olması onun mülkünü ve istifadesini noksanlaştırmaz, hatta ona kuvvet verir. Hususi ve geniş cennetini süsler. Evet, bu dünyada bir insan bir saatte görülen bir bahçeden, bir günde gezilen bir seyir yerinden, bir aylık bir memleketten ve bir senelik bir mesire yerinde seyahatinden ağzıyla, kulağıyla, gözüyle, zevkiyle, tat alma duyusuyla ve diğer duygularıyla istifade eder. Aynen öyle de, bir saatlik bir bahçeden ancak istifade eden bu fâni memleketteki koku ve tat alma duyuları o bâki âlemde bir senelik bahçeden aynı şekilde faydalanır. Burada bir senelik mesire yerinden ancak istifade edebilen görme ve işitme duyusu, orada beş yüz senelik mesire yerindeki seyahatten o haşmetli, baştanbaşa süslü memlekete lâyık bir tarzda istifade eder. Her mümin derecesine göre ve dünyada kazandığı sevaplar, yaptığı iyilikler ölçüsünde genişleyip inkişaf eden duygularıyla cennetten zevk alır, lezzet duyar, faydalanır.
- * Bazı cennet nimetleri, "gökler ve yer kadar, yani beş yüz senelik mesafe" şeklinde vurgulanmıştır (Bkz. Tirmizî, cennet 8). Nitekim cennetin, gökler ve yer kadar genişliğe sahip olduğu, Kur'an-ı Kerîm'de de beyan edilmiştir (Bkz. Âl-i İmran sûresi, 3/133; Hadîd sûresi, 57/21). Hatta cennette en alt mertebedekilerin bile bin senelik mesafeye denk gelecek kadar bol nimetlere mazhar olacaklarına dair hadisler vardır. (Bkz. Tirmizî, tefsîru sûre (75) 2, cennet 17; Ahmed İbni Hanbel, el-Müsned 2/13, 64).
- ** Adn cennetlerinde, beş bin kapısı olan ve her bir kapısında yirmi beş bin hûri bulunan hususi cennetler olduğuna dair bkz. İbni Ebî Şeybe, el-Musannef 7/39. Ayrıca her mümin için söz konusu olan bu hususi cennetlerin çok daha ayrıntılı ifade edildiği hadisler için bkz. İbnü'l-Mübârek, ez-Zühd s. 550.
- 29 Yukarıdaki haşiyede açıklaması verildi.

- 30 Yukarıdaki haşiyede açıklaması verildi.
- 31 Bkz. A'râf sûresi, 7/43; Hicr sûresi, 15/47.
- 32 Mesela Hazreti Ömer'in (radiyallâhu anh) şöyle hakperestçe bir tavrı vardır: Bir gün, Üsâme İbni Zeyd'e (fey'den, yani savaş ganimetinden) üç bin beş yüz (dirhemlik) pay ayırdığı halde, kendi oğlu İbni Ömer'e üç bin (dirhemlik) pay vermişti. Oğlu, "Niye Üsâme'yi benden üstün tuttun? Vallahi onun katıldığı her savaşa ben de katıldım." diye sorunca da Hazreti Ömer şu cevabı vermişti: "Ey oğulcuğum! Zeyd (radiyallâhu anh), Resûlullah (aleyhissalâtü vesselam) nezdinde babandan daha sevgili idi. Üsâme de (radiyallâhu anh) Resûlullah'a senden daha sevgilidir. Ben Resûlullah'ın sevgisini kendi sevgime tercih ettim." buyurmuştu. (Tirmizî, menâkıb 39).
- 33 Bkz. el-Gazâlî, İhyâu Ulûmi'd-Dîn 1/79-80.
- <u>34</u> "Sübhansın ya Rab! Senin bize bildirdiğinden başka ne bilebiliriz ki? Her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin." (Bakara sûresi, 2/32).

Yirmi Birinci Lem'a

İhlâs hakkında

On Yedinci Lem'a'nın On Yedinci Nota'sının yedi meselesinden Dördüncü Mesele iken, ihlâs münasebetiyle Yirminci Lem'a'nın İkinci Nokta'sı oldu. Nuraniliği sebebiyle Yirmi Birinci Lem'a olarak bu kitaba girdi.

Bu Lem'a en azından on beş günde bir okunmalı.

Ey ahiret kardeşlerim ve Kur'an hizmetinde arkadaşlarım! Bilirsiniz ve biliniz: Bu dünyada, bilhassa ahirete ait hizmetlerde en mühim esas, en büyük kuvvet, en makbul şefaatçi³⁹ ve manevî dua, en sağlam dayanak noktası, hakikate götüren en kısa yol, maksatlara ulaştıran en kerametli vasıta, en yüksek haslet ve en saf kulluk ihlâstır.

Madem ihlâsta bu hususiyetler gibi çok nur ve kuvvet var. Ve madem bu müthiş zamanda, dehşetli düşmanlar, şiddetli baskılar, hücum eden bid'atlar ve sapkınlıklar karşısında bizler çok az, zayıf, fakir ve kuvvetsiz olmamıza rağmen gayet ağır, büyük, mukaddes ve bütün insanlıkla alâkalı olan imana ve Kur'an'a hizmet vazifesi Allah'ın ihsanı ile omzumuza konulmuştur. Elbette bütün kuvvetimizle ihlâsı kazanmaya herkesten daha çok mecburuz, bununla vazifeliyiz. İhlâs sırrını kalbimize yerleştirmeye son derece muhtacız. Yoksa hem şimdiye kadar yaptığımız kutsî hizmet kısmen ziyan olur, devam etmez; hem de ağır bir şekilde sorumlu oluruz. المعاقبة عنوا المعاقبة وا

Ey kardeşlerim! Hayır yolundaki mühim ve büyük işlerin çok zararlı mânileri olur. $\frac{41}{2}$ Şeytanlar bu hizmetle vazifeli olanlarla çok uğraşır. $\frac{42}{2}$ O mânilere ve şeytanlara karşı ihlâs kuvvetine dayanmak gerekir. İhlâsı kıracak sebeplerden yılandan, akrepten çekindiğiniz gibi çekininiz. Hazreti Yusuf'un (aleyhisselam) إِنَّ النَّفُسُ لَا مَارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا dediği gibi, nefs-i emmareye güvenilmez. Benliğiniz ve nefs-i emmareniz sizi aldatmasın.

İhlâsı kazanmak, korumak ve ona mâni şeyleri ortadan kaldırmak için şu "düstur"lar rehberiniz olsun.

Birinci Düsturunuz

Amelinizde gaye, Allah'ın rızası olmalı.

Eğer O razı olsa, bütün dünya size küsse önemi yok. Eğer O kabul etse, bütün insanlaı sizi reddetse hükmü yok. O hoşnut olduktan ve kabul ettikten sonra, isterse ve hikmeti gerektirirse, sizler istemediğiniz halde sizi insanlara da kabul ettirir, onları da razı eder. Onun için bu hizmette doğrudan doğruya, yalnızca Cenâb-ı Hakk'ın rızasını esas maksaı yapmak gerekir.

İkinci Düsturunuz

Kur'an hizmetinde bulunan kardeşlerini tenkit etmemek ve kendini onların üstünde, onlardan daha faziletli göstererek gıpta damarını uyandırmamaktır.

Nasıl ki, insanın bir eli diğer eliyle rekabet etmez, bir gözü diğer gözünü tenkit etmez, dili kulağına itiraz etmez, kalb ruhun ayıbını görmez... Hatta hepsi birbirinin noksanını tamamlar, kusurunu örter, ihtiyacını karşılamasına, vazifesini yapmasına yardım eder. 44 Yoksa insanın hayatı söner, ruhu gider, cismi de dağılır.

Hem nasıl ki, bir fabrikanın çarkları birbiriyle rekabet edercesine uğraşmaz, biri diğerinin önüne geçip ona hükmetmez; birbirlerinin kusurunu görüp tenkit ederek çalışma şevkini kırmaz ve birbirlerini miskinliğe düşürmezler. Belki bütün kabiliyetleriyle, hareketlerini asıl maksatlarına yöneltmek için birbirlerine yardım eder, böylece hakiki bir dayanışma ve ittifakla varoluş gayelerine yürürler. Eğer birbirlerine zerre kadar saldırıp zorla hükmetseler o fabrika karışır, yapılan işler neticesiz kalır. Sahibi de o fabrikayı tamamen yıkıp dağıtır.

İşte, ey *Risale-i Nur* talebeleri ve Kur'an'ın hizmetkârları! Sizler ve bizler, insan-ı kâmil ismine lâyık öyle bir şahs-ı manevînin uzuvları⁴⁵ ve ebedî hayatta sonsuz saadeti getirecek öyle bir fabrikanın çarkları hükmündeyiz. Rabbimizin, ümmet-i Muhammed'i *(aleyhissalâtü vesselam)* kurtuluş sahili olan "Dâru's-selam"a⁴⁶ çıkaracak bir gemisinde çalışan hizmetkârlarız. Elbette, dört ferde bin yüz on bir ferdin manevî kuvvetini veren ihlâs sırrını kazanarak dayanışmaya ve hakiki birliğe muhtacız, mecburuz.⁴⁷

Evet, ayrı ayrı üç tane bir rakamının üç kıymeti vardır. Fakat yan yana gelince yüz on bir kıymetini alırlar. Ayrı ayrı dört tane dördün on altı kıymeti var. Eğer kardeşlik sırrıyla, birleşmek maksadıyla ve vazifede ittifak niyetiyle buluşup bir çizgi üstünde omuz omuza verseler, dört bin dört yüz kırk dört kuvvetinde ve kıymetinde olurlar. Aynen bunun gibi, hakiki ihlâs sırrıyla on altı fedakâr kardeşin kıymetinin ve manevî

kuvvetinin dört bin insanın kuvvetini geçtiğine⁴⁸ tarihteki pek çok hadise şahittir.

Bu sırdaki incelik şudur: Hakiki, samimi bir ittifakta her bir şahıs, kardeşlerinin gözüyle de bakabilir, onların kulağıyla da işitebilir. Gerçek mânâda birlik içinde bulunan on insanın âdeta her biri yirmi gözle bakıyor, on akılla düşünüyor, yirmi kulakla işitiyor, yirmi elle çalışıyor gibi manevî bir kıymetleri ve kuvvetleri olur. 49 HAŞİYE

Üçüncü Düsturunuz

Bütün kuvvetinizi ihlâsta ve hakta bilmelisiniz.

Evet, kuvvet hakta ve ihlâstadır. Haksızlar dahi haksızlıkları içinde gösterdikleri ihlâs ve samimiyet sayesinde kuvvet kazanıyorlar.

Evet, kuvvetin hakta ve ihlâsta olduğunun bir delili, şu hizmetimizdir. Hizmetimizde bir parça ihlâs, bu davayı ispat eder ve kendine delil olur. Çünkü burada sizinle yedi-sekiz senede yaptığımız ilmî ve dinî hizmetten alınan netice, kendi memleketimde ve İstanbul'da yirmi seneden uzun bir sürede aldığımızdan yüz derece fazladır. Halbuki memleketimde ve İstanbul'da, burada benimle çalışan kardeşlerimden yüz, belki bin kat daha fazla yardımcım vardı. Burada yalnız, kimsesiz, garip, yarı ümmî bir vaziyette; insafsız memurların göz hapsi ve baskıları altında olduğum halde sizinle yedi-sekiz senede yaptığımız hizmeti, o eski hizmetten yüz derece daha başarılı kılan manevî kuvvetin, sizlerdeki ihlâstan geldiğine katiyen şüphem kalmadı.

Hem itiraf ediyorum ki, samimi ihlâsınızla beni, şan ve şeref perdesi altında nefsimi okşayan riyadan bir derece kurtardınız. İnşallah tam ihlâsı kazanır, beni de tam ihlâsa ulaştırırsınız.

Bilirsiniz ki, Hazreti Ali *(radiyallâhu anh)* o mucizevî kerametiyle ve Hazreti Gavs-1 Âzam *(kuddise sirruh)* o harika gaybî kerametiyle, sizlere bu ihlâs sırrı sebebiyle iltifat ediyor ve himaye edercesine teselli verip hizmetinizi mânen alkışlıyorlar. Evet, onların iltifatlarının ihlâsınız sebebiyle geldiğinden hiç şüpheniz olmasın. Eğer bilerek bu ihlâsı bozarsanız o zâtların tokadını yersiniz. Onuncu Lem'a'daki şefkat tokatlarını hatırlayınız.

Böyle manevî kahramanları arkanızda yardımcı, başınızda üstad bulmak isterseniz وَيُوْتِرُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ sırrıyla tam ihlâsı kazanınız.

Şerefte, makamda, insanların size gösterdiği alâkada, hatta maddî menfaatler gibi nefsin hoşuna giden şeylerde kardeşlerinizi nefsinize tercih ediniz. ⁵² Mesela, nefsinize bir bencillik gelmemesi için, çok tatlı ve güzel bir iman hakikatini muhtaç bir mümine bildirmenin bile –ki bu, en masum ve zararsız menfaatlerdendir– mümkünse bunu istemeyen bir arkadaş tarafından yapılması hoşunuza gitsin. Eğer "Ben sevap kazanayım, bu güzel meseleyi ben söyleyeyim." diye bir arzunuz varsa, gerçi bunda bir

günah ve sakınca yoktur; fakat aranızdaki ihlâs sırrına zarar gelebilir.

Dördüncü Düsturunuz

Kardeşlerinizin meziyetlerini ve faziletlerini kendinizdeymiş gibi kabul edip onların şerefleriyle şükrederek iftihar etmektir.

Tasavvufta *fenâ fi 'ş-şeyh, fenâ fi 'r-resûl*⁵³ tabirleri vardır. Ben sufî değilim. Fakat tasavvuf ehlinin bu düsturu, bizim yolumuzda *fenâ fi 'l-ihvân*⁵⁴ şeklinde güzel bir düsturdur. Kardeşler arasında buna *tefânî* denir, yani birbirinde fâni olmak... Kendi nefsanî hislerini unutup kardeşlerinin meziyetlerini ve hislerini düşünerek yaşamak... Zaten mesleğimizin esası kardeşliktir. Bu, baba ile evlat, şeyh ile mürit arasındaki münasebet değildir; hakiki kardeşlik bağıdır. Araya olsa olsa üstadlık girer.

Mesleğimiz *Halîliye*⁵⁵ olduğu için meşrebimiz *hıllet*tir. 66 Bu meşrep, en yakın dost, en fedakâr arkadaş, en güzel takdir edici yoldaş ve en civanmert kardeş olmayı gerektirir. Bunun temel şartı samimi ihlâstır. Samimi ihlâsı kıran, hakiki kardeşliğin gayet yüksek kulesinin başından düşer. Derin bir çukura düşme ihtimali var. Ortada tutunacak yer bulamaz.

Evet, iki yol görünüyor. ⁵⁷ Kur'an'ın geniş caddesi olan şu hizmetimizden şimdi ayrılanların, bize düşman dinsizlik kuvvetine bilmeden yardım etme ihtimalleri var. İnşallah *Risale-i Nur* yoluyla Kur'an-ı Mucizü'l-Beyan'ın kutsî dairesine girenler, daima nura, ihlâsa, imana kuvvet verecek ve öyle çukurlara düşmeyeceklerdir.

Ey Kur'an hizmetindeki arkadaşlarım!

İhlâsı kazanmanın ve korumanın en tesirli yollarından biri, rabıta-yı mevt, yani ölümü hiç akıldan çıkarmamaktır. Evet, ihlâsı zedeleyen ve insanı riyaya, dünyaya sevk eden, hiç ölmeyecekmiş gibi dünyaya dalıp emellerinin peşinden gitmek olduğu gibi; riyadan nefret ettiren ve ona ihlâsı kazandıran da rabıta-yı mevttir. Öleceğini ve dünyanın fâni olduğunu akıldan çıkarmayıp nefsin hilelerinden kurtulmaktır. Evet, varlığın hakikatini bilen tarikat ehli zâtlar, Kur'an-ı Hakîm'in

إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ
$$\frac{58}{2}$$
، كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ

gibi ayetlerinden aldıkları dersle, hep ölümü düşünmeyi yollarının esası kabul etmiş, sonsuz arzuların kaynağı olan ebediyet kuruntusunu o bağ ile ortadan kaldırmışlardır.

Onlar hayalî bir şekilde kendilerini ölmüş, yıkanıyor ve kabre konuyor farz edip öyle düşündükçe nefs-i emmareleri o hayalin ve düşüncenin tesiriyle sonu gelmez emellerinden bir derece vazgeçer. Ölümle böyle bağ kurmanın pek çok faydası vardır. Hadis, وَالْمَا اللهُ ال

bu, hakikat mesleğine uygun düşmez. Bizimki âkıbeti düşünerek geleceği şimdiki zamana getirmek değil, hakikat noktasında şimdiki zamandan geleceğe fikren gitmek ve öyle bakmak şeklinde olmalıdır.

Evet, hiç hayale, varsayıma gerek kalmadan insan bu kısa ömür ağacının başındaki tek meyve olan kendi cenazesine bakabilir. Bu şekilde yalnız kendi ölümünü gördüğü gibi, bir parça öbür tarafa gitse asrının ölümünü de görür. Biraz daha gitse dünyanın ölümünü seyreder, tam ihlâsa giden yolu açar.

İhlâsı kazanmanın ve korumanın ikinci yolu: Tahkik ve delillerle elde edilen imanın kuvvetiyle ve Yaratıcı'yı bilmeyi netice veren, varlıklardaki sanatı gösteren imanî tefekkürün parıltılarıyla O'nun huzurundaymış gibi bir şuur kazanıp Hâlık-ı Rahîm'in her yerde hazır ve nâzır olduğunu düşünmek, O'ndan başkasının alâkasını aramamaktır. Böylece insan, O'nun huzurunda başkalarına bakmanın, başkalarından medet ummanın o huzurun edebine aykırı olduğunu düşünerek riyadan kurtulur, ihlâsı kazanır. Her neyse... Bunun pek çok derecesi, mertebesi var. Herkes kendi hissesine göre ne kadar istifade edebilirse kârdır. Risale-i Nur'da insanı riyadan kurtaracak, ona ihlâsı kazandıracak pek çok hakikat anlatıldığından burada kısa kesiyoruz.

İhlâsı kıran ve insanı riyaya götüren pek çok sebepten üç tanesini kısaca beyan edeceğiz:

Birinci Sebep: Maddî menfaatler yüzünden ortaya çıkan rekabet, yavaş yavaş ihlâsı kırar. Hizmetin neticesini zedeler. O maddî menfaatlerin de elden kaçmasına sebep olur.

Evet, bu millet hakikat ve ahiret için çalışanlara daima hürmet ve yardım arzusu beslemiştir. Onların hakiki ihlâslarına ve sadakatlı hizmetlerine bir yönden bilfiil katılmak niyetiyle maddî ihtiyaçlarını karşılamakla meşgul olmuş, vakitlerini ziyan etmemeleri için sadaka ve hediye gibi maddî desteklerle kendilerine yardım edip hürmet göstermiştir. Fakat bu yardım ve hürmet istenmez, belki verilir. Hatta kalben arzu edip hal diliyle dahi beklenmez, belki umulmadığı halde verilir. Yoksa ihlâsı zedeler ve insan وَلَا تَشْتَرُوا بِالْيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا عَمْنًا قَلِيلًا فَاللَّهُ ayetinin yasakladığı hususa yaklaşır, ameli kısmen yanar.

İşte bu maddî menfaat beklentisi neticesinde ve bencilliği yüzünden nefs-i emmare, o menfaati başkasına kaptırmamak için hakiki bir kardeşine ve o hususi hizmette arkadaşına karşı rekabet damarını uyandırır. İhlâs zedelenir, hizmette kutsiyet kaybolur. İnsan, hakikat yolundakilerin nazarında çirkin bir hale düşer; maddî menfaatini de kaybeder. Her neyse... Bu hamur çok su götürür, kısa kesip yalnız hakiki kardeşlerim arasında ihlâs sırrını ve samimi ittifakı kuvvetlendirecek iki misal söyleyeceğim.

Birinci misal: Ehl-i dünya, hatta bir kısım siyasetçiler, toplum hayatının önde gelenleri ve komiteler, büyük bir servet ve şiddetli bir kuvvet elde etmek için mallarda ortaklık

düsturunu kendilerine rehber edinmişlerdir. Böylece onlar, bütün suiistimallere ve zararlarına rağmen, müthiş bir kuvvet ve menfaat elde ederler. Halbuki birçok zararının yanında, ortaklıkta malların mahiyeti değişmez. Gerçi bir bakıma, görünüşte her biri malların tamamına sahiptir, fakat onlardan istifade edemezler. Her neyse... Bu ortaklık düsturu, ahireti kazanmak için yapılan amellere uygulansa, zararsız ve büyük bir menfaate vesile olur. Çünkü bütün amellerin sevabı, onlara ortak olan her bir ferdin eline tamamen geçer, bu sırrı taşır.

Nasıl ki dört-beş adamdan –ortak olmak niyetiyle– biri gazyağı, biri fitil, biri lamba, biri şişe, biri de kibrit getirip bir lambayı yaksa, her biri ışığa tam sahip olur. O ortaklardan her birinin duvarda büyük bir aynası varsa, ışık o aynaların hepsine odayla beraber noksansız şekilde, bölünmeden akseder.

Aynen öyle de, ahiret için işlenen amellerde ihlâs sırrıyla ortaklıktan, kardeşlik sırrıyla dayanışmadan ve birlik sırrıyla mesai ortaklığından elde edilen bütün sevap ve nurun, o işe katılanların her birinin amel defterine eksiksiz yazılacağına, hakikat ehli şahittir. Bu bir hakikattir, Cenâb-1 Hakk'ın engin rahmetinin ve kereminin gereğidir.

İşte, ey kardeşlerim! Maddî menfaatler inşallah sizi rekabete sevk etmeyecek. Fakarahirete ait menfaatler noktasında bir kısım tarikat ehli aldandığı gibi, sizin de aldanmanız mümkündür. Oysa şahsî, az bir sevap nerede; verilen misaldeki gibi amellerde ortaklık vesilesiyle kazanılan sevap ve nur nerede?

İkinci misal: Zanaatkârlar, uğraşlarının neticesini artırmak için ortaklaşa çalışır, mühim bir servet elde ederler. Mesela, dikiş iğneleri yapan on adam, ayrı ayrı yapmaya çalışmışlar. O şahsî çalışmanın ve uğraşın meyvesi günde yalnızca üç iğne olmuş. Sonra ortak çalışma düsturuyla o on adam birleşmiş. Biri demir getirmiş, biri ocağı yakmış, biri delik açmış, biri demiri ocağa sokmuş, biri ucunu sivriltmiş vesaire... Her biri iğne yapma mesleğinde yalnızca basit bir işle meşgul olduğundan vakit ziyan edilmemiş, o uğraşta beceri kazanarak işlerini çabucak görmüşler. Sonra o ortak mesai ve işbölümü sayesinde ortaya çıkan neticeyi aralarında paylaştırmışlar. Her birine tek günde üç iğneye bedel üç yüz iğne düştüğünü görmüşler. Bu hadise, ehl-i dünyanın zanaatkârlarını ortak çalışmaya sevk etmek için dilden dile aktarılmıştır.

İşte, ey kardeşlerim! Madem dünya işlerinde, kesif maddelerde bile birlik ve ittifak böyle neticeler, büyük, toplu faydalar veriyor. Uhrevî ve nuranî, bölünmeye ihtiyaç duyulmadan, Allah'ın lütfu ile her ortağın aynasına nurun tamamının aksetmesinin ve her birinin, diğerlerinin kazandığı sevabı da elde etmesinin⁶² ne kadar büyük bir kâr olduğunu kıyaslayabilirsiniz. Bu büyük kazanç, rekabetle ve ihlâssızlıkla kaçırılmaz!

İhlâsı Kıran İkinci Sebep Makam sevgisinden gelen şöhret düşkünlüğü sebebiyle, şanşeref perdesi altında insanların alâkasını kazanmak ve dikkatleri kendine çekerek benliği okşamak, nefs-i emmareye bir makam vermektir. Bu, en mühim ruh hastalıklarından biri olduğu gibi "gizli şirk" tabir edilen riyakârlığa, 63 kendini beğenmişliğe kapı açar, ihlâsı zedeler.

Kardeşlerim! Kur'an-ı Hakîm'in hizmetindeki mesleğimiz hakikat ve kardeşlik, bunun sırrı da şahsiyetini kardeşleri içinde fâni kılıp⁶⁴ HAŞİYE onların nefislerini kendi nefsine tercih etmek olduğundan, aramızda makam sevgisinden kaynaklanan bu tür rekabetin tesirinin bulunmaması gerekir. Çünkü mesleğimize tamamen zıttır. Madem kardeşlerin şerefi umumiyetle her şahsa ait olabilir; o büyük manevî şerefi, şahsî, kendini beğenmişçesine, rekabet edercesine basit bir şerefe ve şöhrete feda etmenin, Risale-i Nur talebelerinden yüz derece uzak olduğu ümidindeyim.

Evet, *Risale-i Nur* talebelerinin kalbi, aklı ve ruhu böyle aşağı, zararlı, süflî şeylere tenezzül etmez. Fakat nefs-i emmare herkeste bulunur. Bazen nefsanî hisler damarlara karışır; kalbe, akla ve ruha rağmen hükmünü bir derece yerine getirir. Sizlerin kalbinizi, ruhunuzu ve aklınızı itham etmem. *Risale-i Nur*'un tesirine dayanarak size güveniyorum. Fakat nefis, geçici hevesler, hisler ve kuruntular kimi zaman insanı aldatıyor. Onun için bazen şiddetli ikaz ediliyorsunuz. Bu şiddet nefse, geçici heveslere, hislere ve kuruntulara yöneliktir; tedbirli davranınız.

Evet, eğer mesleğimiz şeyhlik olsaydı, bir tek makam veyahut belli makamlar bulunurdu. O makamlara farklı kabiliyetler aday olurdu. Gıpta sebebiyle bencillik ortaya çıkabilirdi. Fakat mesleğimiz kardeşliktir. Kardeş kardeşe baba olamaz, rehber tavrı takınamaz. Kardeşlikte makam geniştir; gıpta yüzünden birbirine sıkıntı vermenin yeri yoktur. Olsa olsa, kardeş kardeşe yardım eder, onun hizmetini tamamlar. Bir baba ya da rehber tavrı takınılan meşreplerde, gıptanın sebep olduğu sevap hırsı ve daha çok gayret gösterme isteği yüzünden çok zararlı ve tehlikeli neticelerin meydana geldiğine delil, tarikat ehlinin o kadar mühim ve büyük kemâlâtına ve elde ettikleri faydalara rağmen ayrılıkların ve rekabetin doğurduğu vahim neticelerdir. Onların o büyük, kutsî kuvvetleri bid'at rüzgârlarına dayanamıyor.

Üçüncü Sebep: Korku ve açgözlülüktür. Bu, başka bir kısım mânilerle beraber *Hücumât-ı Sitte*'de⁶⁵ tamamen izah edildiği için ona havale edip merhametlilerin en merhametlisi olan Cenâb-ı Hak'tan bütün güzel isimlerini şefaatçi yaparak bizleri tam ihlâsa eriştirmesini diliyoruz. Âmin...

^{35 &}quot;Sakın birbirinizle ihtilâf etmeyin; sonra korkuya kapılıp zaafa düşersiniz, rüzgârınız (kuvvetiniz) gider." (Enfâl sûresi, 8/46).

^{36 &}quot;Namazlara kalkıp huşu ile Allah'ın divanında durun." (Bakara sûresi, 2/238).

^{37 &}quot;Nefsini maddî ve manevî kirlerden arındıran kurtuluşa erer. Onu günahlarla örten ise ziyana uğrar." (Şems sûresi, 91/9-10).

^{38 &}quot;Ayetlerimi az bir fiyatla, yani dünya menfaati karşılığında satmayın." (Bakara sûresi, 2/41).

- 39 Allah Teâlâ'nın, ancak ihlâsla yapılan ameli kabul buyurduğuna dair bkz. Nesâî, cihâd 24; Ahmed İbni Hanbel, el-Müsned 4/126.
- 40 "Ayetlerimi az bir fiyatla, yani dünya menfaati karşılığında satmayın." (Bakara sûresi, 2/41).
- 41 "Her hayrın bir engeli vardır." anlamındaki söz için bkz. el-Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ 2/89.
- 42 İnsanoğlunun her hayırlı teşebbüsünde yoluna şeytanın çıkıp değişik oyunlarla ona engel olmaya çalıştığına dair bkz. A'râf sûresi, 7/16-17; Nesâî, cihâd 19; Ahmed İbni Hanbel, el-Müsned 3/483.
- 43 "Rabbimin merhamet edip korudukları hariç, nefis daima fenaliği ister, kötülüğe sevk eder." (Yûsuf sûresi, 12/53).
- 44 "Birbirlerini sevmede, birbirlerine karşı merhamet ve şefkatte müminler tek bir vücut gibidir. Bir uzuv rahatsız olsa diğer uzuvlar uykusuzluk ve aşırı ateş gibi durumlarda hemen onun yardımına koşar." anlamındaki hadis için bkz. Buhârî, edeb 27; Müslim, birr 66, 67; Ahmed İbni Hanbel, el-Müsned 4/270, 276. Ayrıca "Kim kardeşinin ihtiyacını görürse Allah da onun ihtiyacını görür. Kim bir Müslümanı bir sıkıntıdan kurtarırsa Allah da o sebeple onu kıyamet gününün sıkıntısından kurtarır. Kim bir Müslümanın açıklarını kapatırsa Allah da kıyamet günü onun açıklarını kapatır." anlamındaki hadis için bkz. Buhârî, mezâlim 3; Müslim, birr 59, zikir 38.
- 45 Müminlerin, taşları kenetlenmiş bir bina gibi birbirine bağlı olmaları gerektiğine dair bkz. Saf sûresi, 61/4; Buhârî, salât 88, edeb 36, mezâlim 5; Müslim, birr 65.
- 46 Cennet anlamında "Dâru's-selam" (selam yurdu) ifadesi için bkz. En'âm sûresi, 6/127; Yûnus sûresi, 10/25.
- 47 Mesela, "Kim kardeşinin ihtiyacını görürse Allah da onun ihtiyacını görür. Kim bir Müslümanı bir sıkıntıdan kurtarırsa Allah da o sebeple onu kıyamet gününün sıkıntısından kurtarır. Kim bir Müslümanın açıklarını kapatırsa Allah da kıyamet günü onun açıklarını kapatır." anlamındaki hadis için bkz. Buhârî, mezâlim 3; Müslim, birr 59, zikir 38.
- 48 Bkz. "Nice küçük topluluk vardır ki, Allah'ın izniyle, büyük cemaatlere karşı galip gelmiştir." (Bakara sûresi, 2/249) 49 HAŞİYE Evet, ihlâs sırrıyla samimi dayanışma ve birlik, sayısız faydaya vesile olduğu gibi, korkulara, hatta ölüme karşı en mühim siper ve dayanak noktasıdır. Çünkü ölüm bir ruhu alır. Hakiki kardeşlik sırrıyla Allah'ın rızası yolunda, ahirete ait işlerde bir müminin kardeşleri sayısınca ruhu bulunduğundan, biri ölse, "Diğer ruhlarım sağlam kalsın, çünkü onlar bana her vakit sevap kazandırarak hayatımı mânen devam ettirdiklerinden ben aslında ölmüyorum." der,* ölümü gülerek karşılar. "O ruhlar vasıtasıyla sevap kazanmaya devam ederek yaşıyorum, yalnızca günahlarım bakımından ölüyorum." der, kabre rahatça girer.
- * Müminlerin birbirlerine sürekli dua ederek sevap kazandırmaya çalıştıklarına dair bkz. İbrahim sûresi, 14/41; Nûh sûresi, 71/28. Ayrıca, "Birbirlerini sevmede, birbirlerine karşı merhamet ve şefkatte müminler tek bir beden gibidir. Bir uzuv rahatsız olsa, diğer uzuvlar uykusuzluk ve aşırı ateş gibi durumlarda hemen onun yardımına koşar." anlamındaki hadis için bkz. Buhârî, edeb 27; Müslim, birr 66, 67; Ahmed İbni Hanbel, el-Müsned 4/270, 276.
- 50 Bkz. Bediüzzaman, Sikke-i Tasdîk-i Gaybî s. 95-116 (Sekizinci Şua) s. 117-138 (Sekizinci Lem'a), (On Sekizinci Lem'a), (Yirmi Sekizinci Lem'a'nın İkinci Keramet-i Aleviye'si).
- 51 "(Hatta kendileri ihtiyaç duysalar bile) o kardeşlerine öncelik verir, onlara verilmesini tercih ederler." (Haşir sûresi, 59/9)
- <u>52</u> "Hiçbiriniz kendisi için istediğini kardeşi için de istemedikçe gerçekten iman etmiş olamaz." anlamındaki hadis için bkz. Buhârî, îmân 7; Müslim, îmân 71, 72; Tirmizî, kıyâmet 59.
- 53 Şeyhte fâni olma, peygamberde fâni olma.
- 54 Kardeşte fâni olma.
- 55 Samimi dostluk, kardeşlik.
- 56 Cân-ı gönülden arkadaşlık.
- 57 Bkz. "Şükür" ya da "küfür" yolu (Dehr sûresi, 76/3); "iki yol (hayır ve şer yolu)" (Beled sûresi, 90/10); "kötülük" ya da "takva" yolu (Şems sûresi, 91/8); Malını Allah yolunda harcayıp O'na saygı duyarak haramdan sakınan, o en güzel kelimeyi (kelime-i tevhidi) tasdik eden kimsenin erişeceği "en kolay yol" ya da cimri davranan, bir de kendini güçlü sanıp Allah'tan müstağni gören, o en güzel kelimeyi (kelime-i tevhidi) yalan sayanın sardırılacağı "en güç yol" (Leyl sûresi, 92/5-10).
- 58 "Hiç şüphe yok ki sen de öleceksin, onlar da ölecekler." (Zümer sûresi, 39/30).
- 59 "Her canlı her an ölümü tatmaktadır." (Âl-i İmran sûresi, 3/185).
- 60 Tirmizî, kıyâmet 26, zühd 4; Nesâî, cenâiz 3; İbni Mâce, zühd 31; Ahmed İbni Hanbel, el-Müsned 2/292.
- 61 "Ayetlerimi az bir fiyatla, yani dünya menfaati karşılığında satmayın." (Bakara sûresi, 2/41).
- <u>62</u> "Kim hidayete davette bulunursa, ona uyanların sevaplarının bir misli kendisine gelir. Ayrıca bu durum, onların ücretlerinden de hiçbir şey eksiltmez." anlamındaki hadis için bkz. Müslim, ilim 16; Tirmizî, ilim 15; Ebû Dâvûd, sünnet

- 6; Nesâî, zekât 64.
- 63 Riyakârlığın, "gizli şirk" olduğuna dair bkz. İbni Mâce, zühd 21; Ahmed İbni Hanbel, el-Müsned 3/30; el-Hâkim, el-Müstedrek 4/365; el-Beyhakî, Şuabü'l-Îmân 5/334.
- <u>64</u> HAŞİYE Evet, bahtiyar odur ki, Kur'an kevserinden süzülen tatlı, büyük bir havuzu kazanmak için bir buz parçası gibi olan şahsiyetini ve benliğini o havuzun içine atıp eritsin.
- 65 Mektubat'ta Yirmi Dokuzuncu Mektup'un Altıncı Kısmı'dır.
- <u>66</u> "Allahım! İhlâs sûresinin hakkı için bizi (bütün davranışlarında) ihlâsı hedefleyen ve ihlâsa erdirilmiş kullarından eyle, âmin, âmin."

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ 67

Konuşan yalnız hakikattir

Risale-i Nur'da ispat edilmiştir ki, bazen zulüm içinde adalet tecelli eder. Yani insan bir sebeple bir haksızlığa, zulme uğrar, başına bir felâket gelir, hatta hapse mahkûm olur, zindana atılır. Sebep haksızsa bu hüküm bir zulüm olur. Fakat o hadise adaletin tecellisine bir vesiledir. Kader-i ilahî, başka bir sebepten dolayı cezayı, mahkûmiyeti hak etmiş olan o kimseyi bir zalimin eliyle cezaya çarptırır, felâkete uğratır. Bu, Allah'ın adaletinin bir çeşit tecellisidir.

Ben şimdi düşünüyorum: Yirmi sekiz senedir vilayet vilayet, kasaba kasaba dolaştırılıyorum. Mahkemeden mahkemeye sürükleniyorum. Bu zalimce işkenceleri yapanların bana atfettikleri suç nedir? Dini siyasete âlet etmek mi? Fakat bunu niçin bir hakikat olarak ortaya koyamıyor, ispat edemiyorlar? Çünkü aslında böyle bir şey yoktur. Bir mahkeme aylarca, senelerce, suç bulup da beni mahkûm etmeye uğraşıyor. O bırakıyor, bir başka mahkeme aynı meseleden dolayı beni tekrar yargılıyor. Bir müddet de o uğraşıyor, beni baskı altında tutuyor, türlü türlü işkenceler yapıyor. O da netice elde edemeyince bırakıyor. Bu defa bir üçüncüsü yakama yapışıyor. Böylece musibetten musibete, felâketten felâkete sürüklenip gidiyorum. Ömrümün yirmi sekiz senesi böyle geçti. Bana isnat ettikleri suçun aslının ve esasının olmadığını nihayet kendileri de anladılar.

Onlar bu suçlamayı kasten mi yaptı, yoksa bir vehme mi kapıldılar? İster kasıt olsun, ister vehim; ben böyle bir suçla münasebetim ve alâkam olmadığını kesinlikle, şüphesiz bir şekilde ve vicdanen biliyorum. Dini siyasete âlet edecek bir adam olmadığımı bütün insaf sahipleri de biliyor. Hatta beni bu suçla itham edenler de biliyor. O halde neden bana bu zulmü yapmakta ısrar edip durdular? Neden suçsuz ve masum olduğum halde böyle devamlı bir zulme, inatla bir işkenceye maruz kaldım? Neden bu musibetlerden kurtulamadım? Bu, Cenâb-ı Hakk'ın adaletine ters düşmez mi?

Bir çeyrek asırdır şu soruların cevabını bulamıyordum. Bana zulüm ve işkence yapmalarının gerçek sebebini şimdi anladım. Çok üzülerek söylüyorum ki, suçum, Kur'an'a hizmetimi maddî ve manevî yükselişe, kemâl vasıflarını kazanmaya âlet etmekmiş.

Şimdi bunu anlıyor, hissediyor ve Allah'a binlerce şükrediyorum ki: Uzun seneler iradem dışında, manevî ve gayet kuvvetli engeller, iman hizmetimi maddî-manevî kemâlâta ve yükselişe, azaptan ve cehennemden kurtulmaya, hatta ebedî saadete vesile yapmaktan yahut herhangi bir maksada âlet etmekten beni alıkoyuyordu. Bu derûnî hisler ve ilhamlar beni hayretler içinde bırakıyordu. Hoşlandığı manevî makamları ve ahiret

saadetini salih amellerle kazanmak, bu yolda gitmek herkesin meşru hakkı olduğu ve bunun kimseye hiçbir zararı bulunmadığı halde, ben ruhen ve kalben men ediliyordum. Yaradılıştan gelen ilmî vazifemin sevkiyle, bana Allah'ın rızasından başka, yalnız ve yalnız imana hizmet hususu gösterildi. Çünkü şimdi, bu zamanda hiçbir şeye âlet ve tâbi olmayan, her gayenin üstünde bulunan iman hakikatlerini, bilmeyenlere ve bilme ihtiyacında olanlara fitrî bir kullukla, tesirli bir şekilde bildirmek; bu keşmekeş dünyasında imanı kurtaracak ve inatçıları kesin bir şekilde ikna edecek, yani hiçbir şeye âlet olmayacak tarzda bir Kur'an dersi vermek lâzımdır ki, mutlak küfrü ve inatçı dalâleti kırsın, herkese kesin bir kanaat verebilsin. Bu kanaat de bu zamanda, bu şartlar altında, dinin şahsî, uhrevî, dünyevî, maddî ve manevî hiçbir şeye âlet edilmediğini bilmekle olusabilir.

Yoksa dinsizliğin hizipçilik ve cemiyetçilikten doğan dehşetli manevî şahsiyetine karşı çıkan bir kimse, en büyük manevî mertebede de bulunsa yine vesveseleri tamamen gideremez. Çünkü imana girmek isteyen inatçı bir insanın nefsi ve benliği şöyle diyebilir: "O şahıs dehasıyla, harika makamıyla bizi kandırdı." Ve içinde şüphe kalır.

Allah'a binlerce şükürler olsun ki, yirmi sekiz senedir kader-i ilahî iradem dışında, dini siyasete âlet etme ithamı altında, onu hiçbir şahsî şeye vasıta yapmamam için insanların zalim eliyle, adaletin ta kendisi olarak beni tokatlıyor, ikaz ediyor. "Sakın!" diyor, "İman hakikatini kendi şahsına âlet etme ki, ona muhtaç olanlar, yalnız hakikatin konuştuğunu anlasınlar. Nefsin de şüphesi kalmasın, şeytanın hileleri sussun!"

İşte Nur Risaleleri'nin, büyük denizlerin büyük dalgaları gibi, gönüllerde meydana getirdiği heyecanın, kalblerde ve ruhlarda yaptığı tesirin sırrı budur; başka bir şey değil. *Risale-i Nur*'un bahsettiği hakikatlerin aynısını binlerce âlim, yüz binlerce kitap, daha güzel ve düzgün bir şekilde neşrettikleri halde yine de mutlak küfrü durduramıyorlar. Mutlak küfürle mücadelede, bu kadar ağır şartlar altında *Risale-i Nur* bir derece başarılı oluyorsa, sırrı işte budur. Said yoktur, Said'in kudreti ve ehliyeti de yoktur. Konuşan yalnız hakikattir, iman hakikatleridir. Mademki hakikat nuru, imana muhtaç gönüllerde tesirini yapıyor; bir Said değil, bin Said feda olsun. Yirmi sekiz sene çektiğim eza ve cefalar, maruz kaldığım işkenceler ve katlandığım musibetler hep helâl olsun. Bana zulüm ve hakaret edenlere, beni kasaba kasaba dolaştıranlara, türlü türlü ithamlarla mahkûm etmek isteyenlere, zindanlarda bana yer hazırlayanlara; hepsine hakkımı helâl ettim.

Adil olan kadere de derim ki:

Ben, senin bu şefkatlı tokatlarını hak etmiştim. Çünkü herkes gibi, gayet meşru ve zararsız bir yol tutarak şahsımı düşünseydim, maddî-manevî feyz hislerimi feda etmeseydim, iman hizmetinde bu büyük manevî kuvveti kaybedecektim. Ben maddî ve manevî her şeyimi feda ettim, her musibete katlandım, her işkenceye sabrettim. Bu

sayede iman hakikatleri her tarafa yayıldı, Nur irfan mektebinin yüz binlerce, belki de milyonlarca talebesi yetişti. Artık bu yolda, iman hizmetinde onlar devam edecek ve benim maddî-manevî her şeyden feragat mesleğimden ayrılmayacaklardır. Yalnız ve yalnız Allah rızası için çalışacaklardır.

Benimle beraber birçok talebem de türlü türlü musibetlere, eza ve cefalara maruz kaldı, ağır imtihanlar geçirdiler. Benim gibi onların da bütün haksızlıklara ve haksız hareket edenlere karşı bütün haklarını helâl etmelerini isterim. Çünkü böyle yapanlar bilmeyerek, kader-i ilahînin sırlarına ve derin tecellilerine akıl erdiremeyerek bizim davamıza, iman hakikatlerinin açığa çıkmasına hizmet ettiler. Vazifemiz onlar için yalnız hidayet dilemekten ibarettir. Bize eza ve cefa edenlere karşı hiçbir talebemin, kalbinde zerre kadar intikam arzusu beslememesini ve talebelerimin *Risale-i Nur*'a sadakat ve sebatla çalışmalarını tavsiye ederim.

Ben çok hastayım. Ne yazmaya ne söylemeye gücüm kaldı. Belki de bunlar son sözlerin olur. Medresetü'z-Zehra'nın *Risale-i Nur* talebeleri bu vasiyetimi unutmasınlar.

<u>67</u> "Sübhansın ya Rab! Senin bize bildirdiğinden başka ne bilebiliriz ki? Her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin." (Bakara sûresi, 2/32).

[*MÜNÂZARAT*'TAN]

Soru: Atalet zindanına düşmemizin sebebi nedir?

Cevap: Hayat bir faaliyet ve harekettir. Şevk ise onun bineğidir. İşte himmetiniz şevke binip hayat mücadelesi meydanına çıktığı vakit,

- İlk önce şiddetli bir düşman olan ümitsizlik karşısına çıkar. Manevî kuvvetini kırar. Siz o düşmana karşı $\frac{68}{2}$ kılıcını kullanınız.
- Sonra kimsenin birbirine sıkıntı vermediği hakka hizmetin yerini zapt eden, üstünlük kurma meyli ve zorbalığı hücum etmeye başlar. Himmetin başına vurur, onu atından düşürür. Siz o düşmana كُونُواللهُ hakikatini gönderiniz.
- Ardından sebepler zincirindeki sıralamayı, onun gereklerini atlayıp karıştıran acelecilik, sabırsızlık çıkar, himmetin ayağını kaydırır. Siz ona karşı, اصْبِرُوا وَصنَابِرُوا وَسَابِرُوا وَصنَابِرُوا وَسَابِرُوا وَسَابِرُوا وَصنَابِرُوا وَصنَابِرُوا وَمنَابِرُوا وَصنَابِرُوا وَسَابِرُوا وَصنَابِرُوا وَصنَابِرُوا وَصنَابِرُوا وَصنَابِرُوا وَصنَابِرُوا وَصنَابِرُوا وَصنَابِرُوا وَصنَابِرُوا وَصنَابِرُوا وَصنَابِرُوا وَسِنْهِ وَسَابِهِ وَسَابِهِ وَسَابِهُ وَسِيْعِ وَسَابِهُ وَسِنَابِهُ وَسِيْعِ وَسَابِهُ وَسِنَابِهُ وَسَابِهُ وَسِيْعِ وَسَابِهُ وَسِيْعِ وَسَابِهُ وَسِيْعِ وَسَابِهُ وَسَابِهُ وَسَابِهُ وَسَابِهُ وَسَابِهُ وَسِيْعِ وَسِنَابِهُ وَسَابِهُ وَسِيْعِ وَسَابِهُ وَسَابِهُ وَسَابِهُ وَسَابِهُ وَسَابِهُ وَسَابُونُ وَسَابِهُ وَسَابِهُ وَسَابِهُ وَسَابُونُ وَسَابُونُ وَسَابُ وَسَابُونُ وَسَابُونُ وَسَابُونُ وَسَابُونُ وَسَابُونُ وَسَابُوا
- Bu sefer de, yaradılışı gereği toplum içinde yaşamaya mecbur olduğundan hemcinslerinin hukukunu korumak ve hakkını onların içinde aramakla yükümlü olan insanın emellerini dağıtan tek başına olma fikri ve sadece kendini düşünme tasavvuru karşısına çıkar. Siz de onun önüne, yüksek gayret sahibi olan خَيْرُ النَّاسِ الْفَعُهُ مُ لِنَّاسِ الْفَعُهُ مُ لِنَّاسِ الْفَعُهُ مُ لِنَّاسِ الْفَعُهُ مُ لِنَّاسِ الْفَعُهُ مُ لِنَّاسِ الْفَعُهُ مُ لِنَّاسِ الْفَعُهُ مُ لِنَّاسِ الْفَعُهُ مُ لِنَّاسِ الْفَعُهُ مُ لِنَّاسِ الْفَعُهُ مُ لِنَّاسِ الْفَعُهُ مُ لِنَّاسِ الْفَعُهُ مُ لِنَّاسِ الْفَعُهُ مُ لِنَّاسِ اللهِ ال
- Sonra, başkasının tembelliğinden, görenek firsat bulup hücum ederek himmetin belini kırar. Siz, كُلُونَ كِلُونَ كَلُو اللهُ وَالْمُتَوَكِّلُونَ عَلَى اللهِ [لَاغَيْرِه] فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوكِّلُونَ sağlam kalesini ona sığınak yapınız.
- Ardından acz ve nefsin itimatsızlığından doğan, "işi birbirine bırakmak" şeklindeki gaddar düşman gelir. Himmetin elini tutup onu oturtur. Siz de, $\frac{73}{2}$ yüce hakikatini onun üzerine çıkarınız ki, o düşmanın eli himmetin eteğine yetişmesin.
- Sonra, Allah'ın vazifesine müdahale eden dinsiz düşman gelir; himmetin yüzünü tokatlar, gözünü kör eder. Siz de, أُمِرْتَ وَاسْتَقِمْ كَمَاۤ أُمِرْتَ 14 وَاسْتَقِمْ كَمَاۤ أُمِرْتَ 15 hükümlerinin, işini bilen ve vazifesinde çok dikkatlı olan hakikatlerini gönderiniz ki, ona haddini bildirsin.
- Sonra da bütün zorlukların anası ve bütün rezilliklerin yuvası olan rahata meyil gelir. Himmetin ayağını zincirler, onu sefalet zindanına atar. Siz de o sihirli, aldatıcı cellâda, yüksek ahlâklı olan وَأَنْ لَيْسَ لِلإِنْسَانِ إِلَّا مَاسَعٰى mücahidini gönderiniz.

Evet, zahmette sizin için büyük rahat var. Zira yaradılıştan heyecanlı olan insanın rahatı yalnız çalışmakta ve mücadele etmektedir.

^{68 &}quot;Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin." (Zümer sûresi, 39/53).

^{69 &}quot;Allah için olunuz."

- <u>70</u> "İbadette, musibette ve günahtan kaçınmakta sabırlı olun; sabır yarışında düşmanlarınızı geride bırakın; her an cihada hazırlıklı bulunun." (Âl-i İmran sûresi, 3/200).
- <u>71</u> "İnsanların en hayırlısı onlara faydalı olandır." Bkz. et-Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr 12/453; ed-Deylemî, el-Müsned 4/177; el-Münâvî, Feyzu'l-Kadîr 3/481; el-Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ 1/54, 457, 472, 2/390.
- <u>72</u> "Tevekkül etmek isteyenler Allah'a güvensinler (başkalarına değil)." Bu ifade, İbrahim sûresi, 14/12. ayetinin açıklamalı halidir.
- 73 "Siz doğru yolda oldukça, sapıtmış olanlar size zarar veremez." (Mâide sûresi, 5/105)
- 74 "Efendine karşı üstünlük taslama."
- 75 "Emrolunduğun gibi dosdoğru ol." (Şûrâ sûresi, 42/15)
- 76 "İnsan için ancak çalıştığının karşılığı vardır." (Necm sûresi, 53/39).
- 77 Üstteki cümle, bu Arapça ifadenin tercümesidir.

[28. Lem'a'dan]

Meali: ⁷⁹ HAŞİYE "Nefis daima kötü şeylere sevk eder." ayetinin ve

yani mânâ-yı şerifi, "Senin en zararlı düşmanın nefsindir." olan hadisin bir nüktesidir.

Nefs-i emmareye sahip olan, onu maddî ve manevî kirlerden temizlemeksizin beğenen ve seven insan, başkasını sevemez. Görünüşte sevse de samimi sevemez, belki ondaki menfaati ve lezzeti sever. Daima kendini beğendirmeye ve sevdirmeye çalışır, kusuru nefsinde görmez; belki avukat gibi onu savunur ve temize çıkarır. Mübalâğalarla, hatta yalanlarla övüp tenzih ederek nefsini âdeta kutsar ve derecesine göre مَنِ اتَّخَذَ إِلَٰهَهُ هَوٰيهُ هَوٰيهُ اللهُ هَوٰيهُ اللهُ هَوٰيهُ اللهُ

Kendini övmesi ve sevdirmesi ise bunun tam tersiyle karşılık görmesine, çirkin ve soğuk karşılanmasına sebep olur. Hem ahirete ait amellerde de ihlâsı kaybeder, onlara riya karıştırır. Âkıbeti göremeyen, neticeyi düşünmeyen, hazır lezzetlere tutkun nefsin geçici arzularına mağlûp düşerek yolunu şaşırmış hislerini dinleyip bir saat lezzet için bir sene hapiste yatar. Bir dakika gurur veya intikam duygusu yüzünden on sene ceza görür. Âdeta ders aldığı Amme Cüzü'nü bir şekerlemeye satan uçarı çocuk gibi; hislerini okşamak, geçici arzularını memnun ve hevesini tatmin etmek için elmas kıymetindeki sevaplarını kıymetsiz cam parçaları hükmündeki lezzetlere, benliğinin isteklerine vesile kılıp kâr edebileceği işlerde zararlı çıkar.

⁷⁸ Yûsuf sûresi, 12/53.

⁷⁹ HAŞİYE Bu parçanın da herkese faydası var.

⁸⁰ ed-Deylemî, el-Müsned 3/408; el-Aclûnî, Keşfü'l-hafâ 1/148.

^{81 &}quot;(Baksana) şu kendi heva ve heveslerini tanrı edinen kimseye!" (Furkan sûresi, 25/43; Câsiye sûresi, 45/23).

⁸² Allahım, bizi nefsin, şeytanın, cinlerin ve insanların şerrinden koru.

Gönüller Fatihi Büyük Üstad'a

Nuruyla bütün gönlümü fetheyleyen Üstad! Gönlüm seni kutsî heyecanlarla eder yâd.

İlhamıma can geldi beraat haberinle, Müminleri şâd eyleyen ulvî zaferinle.

Sıyrıldı ufuklardan o kasvetli bulutlar, Göklerde melekler bu büyük bayramı kutlar.

Milyonların imanını kurtardı cihadın, Par par yanar imanlı gönüllerdeki yâdın.

Coşturmada imanları, binlerle vecizen, Tarihini kutsî heyecanlarla süzerken.

İlhamımı mest etti tecellâ-yı cemâlin; "Fâtih" gibi rehberleri andırmada hâlin.

Dağlar gibi sarsılmadın en korkulu günlerde, Her ânı ölümler dolu tazyikin önünde.

Dünyalara dehşet salıyor sendeki iman, Sarsılmayan imanına düşman bile hayran.

Rehber sana zira "Yüce Peygamberimiz"dir. Ölmez eserin, gençliğe gösterdiğin izdir.

Kur'an-ı Kerim'in ezelî feyzine erdin, İnsanlığa iman ve kemâl dersini verdin.

Ey başlara cennetlerin ufkundan inen taç! Âlem senin irfanına, irşadına muhtaç.

Derya gibi nurlar taşıyor her eserinden, "Allah" a giden Nurcuların rehberisin sen!

Milyonları derya gibi coşturmada "Sözler", Cennetteki âlemleri seyretmede gözler.

Hikmet dolu her cümlede Kur'an'daki nur var, Her lem'ada bin bir güneşin huzmesi 83 çağlar.

"Nur Yolcusu" insanlığa örnek olacaktır. Kutsî heyecanlarla gönüller dolacaktır.

Mefkûresi, günden güne erdikçe kemâle, Gark olmada iç âlemi, en tatlı visâle.

Coştukça denizler gibi kalbindeki iman,

Bin ders-i hakikat veriyor ruhuna Kur'an.

Azadedir İslam'ı saran tehlikelerden, Davası temiz çünkü siyasî lekelerden.

Her hamlesinin kuvve-i kutsiyesi vardır, Vicdanları mest eyleyen ulvî sesi vardır.

Aşkın ezelî sırrına erdikçe gönüller, Yer yer donatır ufkunu sevda dolu renkler.

Bir ülkeyi baştan başa fetheyledin ey Nûr! Nurun olacaktır, bütün insanlığa düstur.

Kur'an seni teyit ediyor mucizelerle, Ey şanlı gönül fatihi hiç durmadan ilerle!

Tarih-i hayatın doludur harikalarla, Hiç sönmeden âlemde güneşler gibi parla!

Manzume-i şemsiyeyi⁸⁴ temsil ediyorsun, Heybetli fezâlarda hız almış gidiyorsun! İmanlı nesiller seni takip edecektir, Yıllarca, asırlarca peşinden gidecektir.

Tarihi aşarken sen o iman dolu hızla, Milyonları aşmış bütün evlatlarınızla,

Birden açılır ruhuma esrarlı bir âlem, Vasfeyleyemez aşkımı, şiirimdeki nâlem⁸⁵...

Ali Ulvi Kurucu

⁸³ Işık demeti.

⁸⁴ Güneş sistemi.

⁸⁵ İnilti, feryat.